

Colofon

Samenstelling en tekst:

Tarik Pehlivan, Leo Rutjes, Joyce Brummelman en Mirjam Blaak.

Eindredactie:

Ivo Rodermans

Met dank aan:

Jongerenteam I'm Ready! Zuid-Holland

Jongeren uit Zuid-Holland

Jongeren uit Gelderland en Overijssel

I'm Ready! is een samenwerkingsproject van zes organisaties:

Stichting Alexander

Spectrum partner met elan

Stichting Kinderperspectief

JSO

Defence for Children

JongWijs

I'm Ready! is financieel mogelijk gemaakt door:

Stichting Kinderpostzegels Nederland, Provincie Zuid Holland, Fonds 1818,

Provincie Gelderland, Save the Children en Pastoor Mekel via St. ECR-Group.

Fonds 1818

I'm Ready!

Van jeugdhulp naar zelfredzaamheid

Download de gratis Kwikstart app
direct in Google Play of in de App Store.

We hebben een groot aantal publicaties nageplozen
over de voorbereiding op een zelfstandig leven.

Lees de **conclusies**.

Aanleiding

In Nederland wonen ongeveer 40.000 kinderen en jongeren in een pleeggezin of in een jeugdinstantie. Als zij achttien jaar worden en de jeugdhulp stopt, dreigen zij in een gat te vallen. Ineens staan zij er alleen voor.

De leeftijd van achttien jaar is een juridische grens. Ineens is een jongere voor de wet volwassen en volledig op zichzelf aangewezen. Het is niet niks om op je achttiende een huishouden op poten te zetten en te zorgen voor genoeg inkomen. Dat is een proces van vallen, opstaan en terugvallen op hulp van ouders, verzorgers of een sociaal netwerk. Maar jongeren die uit een pleeggezin, jeugdhulpinstelling of justitiële jeugdinrichting komen, ontbreekt het vaak aan de ondersteuning van ouders of verzorgers of aan een sociaal netwerk. Ook schort het in instellingen en in de pleegzorg dikwijls aan goede voorbereiding van de jongeren op zelfredzaamheid. Dit alles maakt de kans groot dat jongeren in de problemen komen. Nederland telt ongeveer 9.000 dakloze jongeren, waarvan naar schatting zo'n zestig procent afkomstig is uit de jeugdhulp. Dat zijn pijnlijke cijfers. Er moet dus iets gebeuren om deze jongeren beter op weg te helpen naar zelfredzaamheid.

Op 1 januari 2015 zijn de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 in werking getreden. Vanaf dat moment zijn alle jeugdhulptaken overgeheveld naar de gemeenten en dat biedt de kans om de continuïteit van zorg beter te gaan organiseren voor jongeren die op hun achttiende een pleeggezin of instelling verlaten. Anders dan voorheen gaat de gemeente nu zowel over het probleem van zwerfjongeren en maatschappelijke opvang als over de oplossing, namelijk het bieden van praktische hulp om problemen juist te voorkomen. Als ervaringsdeskundige jongeren ook nog mogen meedenken over goede voorstellen voor praktische hulp, wordt de kans nog groter dat jongeren goed worden voorbereid op zelfredzaamheid en dat zij de begeleiding krijgen die nodig is.

Wat is I'm Ready!?

Jongeren die ervaring hebben met jeugdhulp kunnen zelf het beste vertellen wat zij nodig hebben om een al te abrupte overgang naar volwassenheid te voorkomen. Zes organisaties startten daarom samen het project **I'm Ready!** en vroegen aan jongeren om leeftijdsgenoten te interviewen die in een pleeggezin, residentiële jeugdzorginstelling, een ggz-instelling of in een justitiële jeugdinrichting zitten of hebben gezeten. Daaruit zijn tien aanbevelingen gekomen. Daarnaast is onderzoek gedaan naar een groot aantal publicaties over dit onderwerp.

I'm Ready! heeft als doel om goede zorg op maat te realiseren voor jongeren, gericht op zelfredzaamheid. In het project gaat het vooral om de vraag hoe jongeren de voorbereiding op zelfredzaamheid zelf ervaren en wat zij belangrijk vinden, om van hieruit te werken aan verbeteringen.

doorlopen tot 23 jaar. Een jongere die achttien jaar wordt terwijl hij in traject van de jeugdreclassering zit, kan zijn begeleiding behouden tot de reclassering stopt. De begeleiding kan daarnaast ook worden overgedragen aan de volwassenenreclassering.

Wmo 2015

De Wmo 2015 laat er geen misverstand over bestaan. De Wmo 2015 verplicht de gemeenten in hun beleidsplan aandacht te geven aan de wijze waarop zij de continuïteit van zorg waarborgen voor 18-plussers, of in sommige gevallen 23-plussers, die niet meer in aanmerking komen voor hulp op basis van de Jeugdwet, maar wel hulp nodig hebben (art. 2.1.2 lid 4 onder e Wmo 2015).

Het wetsartikel over continuïteit van zorg aan jongeren kwam er niet zonder slag of stoot. Daar ging een hoorzitting in de Tweede Kamer aan vooraf. Bij deze hoorzitting was ook het jongerenteam van **I'm Ready!** uit Zuid Holland aanwezig. Deskundigen spraken vooral over zware hulp voor jongeren met ernstige problematiek. Het jongerenteam benadrukte juist dat jongeren vooral behoefte hebben aan lichte vormen van hulp als zij instellingen en de pleegzorg verlaten. Dat er een vangnet is dus. Denk aan hulp bij allerlei praktische zaken die op je afkomen als je ineens op eigen benen staat, zoals het vinden van een woning of het aanvragen van huurtoeslag. Maar ook aan hulp als je het even financieel niet redt, in de schulden komt of geen werk kunt vinden. De Tweede Kamerleden lieten zich overtuigen en stemden in meerderheid voor de wetswijziging.

Hoe verder?

Het project **I'm Ready!** gaat verder met een website waarop de aanbevelingen te vinden zijn. Jongeren die advies willen hoe zij zelf de hulpverlening kunnen opschudden of die een probleem willen aankaarten in de jeugdhulpverlening, kunnen tijdens kantooruren contact opnemen met de Kinderrechtenhelpdesk van Defence for Children:

Telefoon Helpdesk: 071 516 09 80
E-mail: info@imready.nl

Wethouders, ambtenaren, beleidsmedewerkers bij instellingen en hulpverleners die willen brainstormen over het toepassen van de aanbevelingen of die meer informatie en advies willen, kunnen ook contact opnemen per email:

E-mail: info@imready.nl

Op de website www.imready.nl staat een link naar de gratis app Kwikstart voor jongeren die de jeugdhulp gaan verlaten of net hebben verlaten. Stichting Kinderperspectief heeft deze app samen met jongeren ontwikkeld. De app is een naslagwerk met informatie over wonen, financiën, verzekeringen, nazorg en gezondheid. Het bevat ook een praktische checklist die jongeren helpt om overzicht te bewaren op het moment dat zij de volwassen leeftijd hebben bereikt. Kwikstart is direct te downloaden in Google Play of in de App Store of via de website www.kwikstart.nl.

Havana Rules: Regels voor de bescherming van jeugdigen van wie de vrijheid is ontnomen

Net als de Internationale Richtlijnen voor Alternatieve Zorg worden ook de Havana Rules beschouwd als een nadere uitwerking van het VN-Kinderrechtenverdrag. Anders dan bij de Richtlijnen gaat het hier specifiek om jongeren die in een gesloten setting worden opgevangen. Belangrijk verschil hierbij is dat de Internationale Richtlijnen voor Alternatieve Zorg niet van toepassing zijn op jongeren die op strafrechtelijke titel in een gesloten instelling opgroeien, terwijl de Havana Rules wel van toepassing zijn op jongeren in een gesloten instelling, ongeacht de reden van de plaatsing.

Diverse bepalingen in de Havana Rules zijn van belang in het kader van vervolgzorg na het verlaten van de instelling. Zo wordt, net als in de Richtlijnen, gesteld dat jongeren toegang tot onderwijs en beroepsopleidingen moeten hebben tijdens de gesloten plaatsing, om hen voor te bereiden op het leven daarna. Tijdens de gesloten plaatsing moet herintegratie in de maatschappij centraal staan. Jongeren moeten dan al hulp krijgen bij het vinden van een woning, een baan en het verkrijgen van voldoende middelen om een succesvolle herintegratie te realiseren.

Q4C

Naast het internationale juridische kader geven ook de Q4C Kwaliteitsstandaarden voor jeugdhulp -die zijn opgesteld door ervaringsdeskundige kinderen en jongeren- een uitwerking van de rechten uit het VN-Kinderrechtenverdrag. Het belang van voorbereiding op de toekomst en van vervolgzorg na het verlaten van de jeugdzorg, blijkt uit standaarden 17 t/m 19. Zo vinden jongeren dat zij goed voorbereid moeten worden op de situatie na het verlaten van het pleeggezin of de instelling (nr. 17) bijvoorbeeld op gebied van zelfstandig (gaan) wonen (nr. 18). Ook vinden zij dat ondersteuning gegarandeerd moet zijn na vertrek uit het pleeggezin of de instelling (nr. 19).

Nationaal juridisch kader

Vanaf 1 januari 2015 is de zorg aan kinderen en jongeren tot 18 jaar voor het grootste deel geregeld in de Jeugdwet. Jongeren die ouder zijn dan 18 jaar kunnen alleen in uitzonderingsgevallen aanspraak maken op hulp vanuit de Jeugdwet. Voor hulp in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015) bestaat geen leeftijdsgrens. Ook zijn nog een aantal andere wettelijke kaders voor jongeren van belang, zoals op het terrein van onderwijs en bijstand.

Jeugdwet

In beginsel geldt in de Jeugdwet een leeftijdsgrens van 18 jaar voor jeugdhulp en jeugdbescherming, maar in uitzonderingsgevallen kan de jeugdhulp

Jongeren als actieve partners voor oplossingen

Jongeren die ervaring hebben met jeugdhulp kunnen zelf het beste vertellen wat zij nodig hebben om een abrupte overgang naar volwassenheid te voorkomen. De Jeugdwet en de Wmo 2015 willen dat mensen zelf regie kunnen voeren over hun leven en over hun hulpvraag. Het project *I'm Ready!* is ook gestoeld op de gedachte dat de voorbereiding op zelfredzaamheid en de vervolgzorg beter worden, als dit wordt afgestemd op de vragen en behoeften van jongeren zelf.

Bronnenonderzoek

Het startpunt voor *I'm Ready!* was de uitvoering van een bronnenonderzoek. Daarin zijn een groot aantal publicaties over de zorg aan 16-plussers geanalyseerd. Het gaat om artikelen en onderzoeken die tot november 2013 zijn verschenen over beleid, methoden en praktijk om jongeren te ondersteunen op weg naar zelfredzaamheid. De onderzoekers bestudeerden niet alleen bronnen over het geven van praktische hulp na het achttiende jaar, maar ook over de voorbereiding op zelfredzaamheid bij jongeren onder de 18 jaar. Het gaat dan bijvoorbeeld om praktische hulp bij onderwijs, huisvesting en werk en inkomen. De analyse van de publicaties heeft geleid tot een aantal conclusies die interessant zijn voor gemeenten, instellingen, jeugdhulpverleners en anderen die te maken hebben met jongeren uit pleeggezinnen en jeugdinstellingen. Deze conclusies vormden het startpunt voor de aanbevelingen die de jongeren van *I'm Ready!* in 2014 zelf hebben ontwikkeld.

1. Tijdigheid

Uit de bronnen blijkt dat jongeren en jeugdinstellingen vinden dat de voorbereiding op zelfredzaamheid op tijd moet beginnen. Daardoor kan een betere band met de hulpverlener opgebouwd worden en kunnen jongeren beter wennen aan de nieuwe situatie. In de meeste gevallen begint de voorbereiding nu als de jongere 16 jaar is. Maar jongeren vinden de begeleiding naar zelfredzaamheid vaak niet goed genoeg. Ze lopen na het stopzetten van de zorg nog tegen problemen aan waarvoor ze dan geen hulp meer krijgen. Ze ervaren dat zij er helemaal alleen voor staan. Toch zijn er ook jongeren die goed weten waar ze aan toe zijn als de begeleiding is afgelopen; zij zijn tevreden over de hulp die ze hebben ontvangen.

2. Toekomstplan

Zelfredzaamheid wil zeggen dat je voor jezelf kan zorgen en op jezelf kan wonen. Verschillende praktische zaken moeten daarvoor op orde komen, zoals een woning vinden, geldzaken goed op orde krijgen en werk of een opleiding hebben. Jongeren willen vanuit hun eigen wensen en verwachtingen iets te zeggen hebben over de doelen van de begeleiding. Soms wordt door hulpverleners met jongeren gesproken over hun toekomstwensen en behoeften, maar een concreet toekomstplan wordt vaak niet gemaakt. Dat is wel een wens van jongeren. Doel van het plan: duidelijkheid bieden over zaken die nog geregeld moeten worden.

3. Contactpersoon ná de jeugdhulp

Jongeren vinden het belangrijk om contact te kunnen hebben met een hulpverlener of coach in de periode na het verlaten van de instelling of het pleeggezin. De duur van die verlengde praktische hulp kan sterk uiteenlopen, afhankelijk van wat de jongere nodig heeft. Jongeren blijken een voorkeur te hebben voor vervolgzorg met een langere looptijd. Sommige organisaties creëren al contactmogelijkheden, maar deze contacten worden niet gedocumenteerd.

4. Afbouw van hulp

Uit de bronnen blijkt dat hulp en begeleiding stap voor stap worden afgebouwd. Soms gaat dat te snel. Dat zorgt bij de jongere voor onzekerheid en het gevoel er alleen voor te staan. Het is daarom belangrijk om de hulp in samenspraak met jongeren af te bouwen en gesprekken te voeren over de volgende fase. Als er geen passende vervolgzorg kan worden geboden, zou de jongere in het zorgtraject moeten kunnen blijven. Daarmee voorkom je dat iemand al op eigen benen staat nog voordat passende vervolghulp is geregeld.

5. Warme overdracht

Als het nodig is moet hulp op een goede manier worden overgedragen aan een andere instelling. Maar uit de bronnen wordt niet duidelijk of dit ook echt gebeurt. Wel blijkt dat de jeugdzorg en de volwassenzorg gebrekkig met elkaar samenwerken. Voor jongeren is het belangrijk dat zij kunnen meebeslissen over beheer van hun dossier en de overdracht van informatie. Sommige jongeren zijn echter 'zorgmoe' en niet gemotiveerd om een aanvraag voor zorg te doen. Vervolghulp zou daarom direct en aansluitend beschikbaar moeten zijn.

6. Relatie met de hulpverlener

Jongeren zijn heel specifiek over de eigenschappen die een hulpverlener zou moeten hebben, blijkt uit een groot aantal bronnen: goed luisteren, goed bereikbaar zijn, uitgaan van de positieve kanten van de jongere, betrouwbaar zijn, de jongere respectvol behandelen, motiveren en betrekken bij besluiten over zorg. Een vaste hulpverlener die goed getraind is werkt het beste. Ondanks alle wensen zijn jongeren vaak tevreden over de begeleiders en vinden zij dat hulpverleners echt hun best doen. Ze zouden wel graag zien dat er meer langdurige gesprekken plaatsvinden en dat er contactmomenten zijn na afsluiting van de zorgperiode. Ook wordt in verschillende bronnen aangegeven dat het belangrijk is dat de jongere terug kan vallen op een voor hem vertrouwde persoon uit de jeugdzorg.

7. Actief inzetten (familie)netwerk

Het actief inzetten van het familienetwerk komt in sommige bronnen uitdrukkelijk aan de orde. Er zijn jongeren die aangeven dat ze volledig kunnen terugvallen op het pleeggezin, op een voogd of op biologische ouders, maar er zijn ook jongeren die niet bij familie of vrienden terecht kunnen. Zij willen het contact met hulpverleners of met de pleegouders kunnen blijven

Internationaal juridisch kader

Het Kinderrechtencomité van de Verenigde Naties uitte in juni 2015 zijn zorgen over het ontbreken van structurele vervolgzorg in Nederland. Daarom roept het Comité de Nederlandse regering op om ervoor te zorgen dat jongeren die instellingen en pleeggezinnen verlaten voldoende voorlichting, vaardigheden en mogelijkheden krijgen voor een zelfstandig leven. Dit is een oproep aan de Rijksoverheid, gemeenten en instellingen. Uit het VN-Kinderrechtenverdrag is af te leiden dat jongeren die tijdelijk of blijvend in een pleeggezin of een instelling wonen, voorbereid moeten worden op het beëindigen van de zorg, ook als de 18e verjaardag daar de reden van is. Ook is af te leiden dat jongeren, na het verlaten van de instelling of het pleeggezin, recht hebben op passende zorg. Het Verdrag is er duidelijk over dat bij zo'n belangrijke gebeurtenis in het leven van een jongere, de jongere nauw moet worden betrokken bij het vormgeven van de individuele voorbereiding en bij de vervolgzorg en dat de hulp moet aansluiten bij zijn behoeften en wensen. Het is daarnaast van groot belang om ervaringsdeskundige jongeren te betrekken bij het opstellen van lokaal beleid gericht op de voorbereiding en vervolgzorg bij het opbouwen van een zelfstandig leven.

Wat passende zorg is voor kinderen en jongeren die worden opgevangen in pleeggezinnen en instellingen, is nader uitgewerkt in de Internationale Richtlijnen voor Alternatieve Zorg. Deze richtlijnen geven duidelijk aan waaraan de voorbereiding op zelfredzaamheid en vervolgzorg moet voldoen.

Er moet voor gezorgd worden dat:

- gedurende de gehele zorgperiode systematisch en tijdig begonnen wordt met de voorbereiding op zelfredzaamheid;
- de vervolgzorg in een zo vroeg mogelijk stadium wordt voorbereid en in ieder geval ruim voordat jongeren het pleeggezin of de instelling verlaten;
- er beleid is om vervolgzorg te waarborgen;
- bij het overgangsproces rekening wordt gehouden met de specifieke kenmerken, omstandigheden en behoeften van de jongeren;
- het overgangsproces onder meer begeleiding en ondersteuning omvat;
- informatie over onderwijs en beroepsopleiding deel uitmaakt van lessen in levensvaardigheden om hen zo te helpen financieel onafhankelijk te worden en hun eigen inkomen te genereren (par. 135);
- jongeren geholpen worden om financieel onafhankelijk te zijn, bijvoorbeeld door een opleiding;
- alle jongeren toegang hebben tot gezondheidszorg en andere voorzieningen na het verlaten van de instelling of het pleeggezin; jongeren financiële ondersteuning krijgen als ze het pleeggezin of de instelling hebben verlaten;
- iedere jongere die de zorg verlaat een gespecialiseerde persoon toegewezen krijgt die de zelfredzaamheid kan faciliteren.

Om de aanbevelingen regionaal onder de aandacht te brengen, organiseerde het jongerenteam op 6 juni 2014 een regionale conferentie in Leiden. Het team overhandigde haar aanbevelingen aan de wethouder Jeugd van de gemeente Leiden, Roos van Gelderen, en presenteerde de bevindingen aan meer dan veertig professionals en bestuurders uit de regio Holland Rijnland. Ook vonden workshops plaats over verlengde jeugdzorg, het toekomstplan, huisvesting, financiën en talentontwikkeling.

Niet alleen tijdens de werkconferentie op 6 juni 2014, maar ook daarna (juni 2014 - mei 2015) zijn in de regio Holland Rijnland de aanbevelingen onder de aandacht gebracht van bestuurders, beleidsmakers en professionals. Dat gebeurde vervolgens ook in andere regio's binnen Zuid Holland. De meesten verantwoordelijken onderschrijven de aanbevelingen en willen ermee aan de slag. Zo heeft **I'm Ready!** in Zuid-Holland de bewustwording over de zorg aan 16-plussers en over de 18+-problematiek verder op gang gebracht en is draagvlak gecreëerd voor de aanbevelingen van jongeren.

Regio Overijssel/Gelderland

Op maandag 6 oktober 2015 organiseerden Spectrum, Stichting Kinderperspectief en Stichting Alexander een conferentie voor maatschappelijke organisaties en jongeren uit de provincies Gelderland en Overijssel. Hulpverleners, managers en jongeren spraken daar samen over verbetering van de voorbereiding op zelfstandigheid. De conferentie leidde tot verspreiding van kennis over verschillende best practices en tot een aantal persoonlijke actiepunten en intenties die door jongeren en professionals zijn meegenomen.

De tien aanbevelingen en de uitkomsten van de regionale conferentie zijn door Spectrum gebruikt voor de ontwikkeling van een nieuw project in Gelderland. Jongeren die zelfstandig wonen en ervaring hebben in de jeugdhulp worden getraind om aan de slag te gaan als maatje voor andere jongeren die de jeugdhulp verlaten. Ook gaan jongeren woonbegeleiders, beleidsambtenaren, scholen, ambulante medewerkers en andere medewerkers uit de jeugdzorg adviseren en ondersteunen.

behouden. Jongeren waarderen het familienetwerkberaad, de samenwerking tussen begeleiders, voogden en instellingen en goede zorgafstemming. Een nadrukkelijk knelpunt is het gebrek aan informatie bij biologische ouders over de mogelijkheden voor vervolgzorg.

8. Hulp bij dagbesteding

Uit het bronnenonderzoek komt naar voren dat jongeren het nuttig vinden om hulp te krijgen bij het zoeken naar een goede dagbesteding (werk, opleiding). Dit moet op tijd beginnen, op een praktische manier, en met veel aandacht voor de motivatie van jongeren. Terugval in problematiek ligt op de loer.

9. Huisvesting

Een betaalbaar dak boven het hoofd is een grote praktische behoefte van jongeren. Met begeleiding bij het zoeken naar permanente huisvesting zou minimaal een jaar voor afsluiting van de zorg moeten worden gestart, wat niet altijd het geval is. Ook huisvesting vinden na detentie blijkt vaak een groot probleem te zijn. Voor voldoende beschikbare en betaalbare woonruimte zijn harde afspraken tussen gemeenten en woningbouwcoöperaties essentieel.

10. Hulp bij financiële zaken

Jongeren hebben veel behoefte aan ondersteuning bij het omgaan met geld en het ordenen van de financiële administratie. Schuldenproblematiek speelt vooral bij de groep 18-plussers waar de schulden hoog kunnen oplopen. Ook hulpvragen rond het aanvragen van een uitkering spelen vooral bij jongvolwassenen.

11. Informatie

Jongeren hebben behoefte aan één allesomvattend informatiepakket, terwijl in de praktijk veel informatie versnipperd is of onbekend blijft. Jongeren willen twee dingen: een checklist of boekje met informatie die nodig is om zelfstandig te kunnen leven én een hulpverlener waar zij terecht kunnen met vragen. Het probleem is dat hulpverleners die praktische informatie geven aan jongeren weinig ervaring kunnen hebben met de soms ingewikkelde achtergrond van jongeren. Daarom is een speciale coach, die kortstondig kan helpen bij het vinden van een woning en/of opleiding, een goed idee.

12. Samenwerking

Instanties die betrokken zijn bij de verschillende leefgebieden (hulpverlening, onderwijs, werk, huisvesting) moeten beter samenwerken. Dit betekent: goed communiceren en het aanbod en de mogelijkheden goed op elkaar afstemmen, zodat instanties maatwerk kunnen leveren aan jongeren.

Zie voor een overzicht van de geraadpleegde publicaties de literatuurlijst in het rapport met de uitgewerkte resultaten van het bronnenonderzoek. Deze is te downloaden op: www.imready.nl

Tien aanbevelingen van jongeren

De jongeren van I'm Ready hebben hun ervaringen en inzichten samengebracht tot tien aanbevelingen, waarmee instellingen en gemeenten direct aan de slag kunnen.

1. Start op tijd met de voorbereiding

Begin vanaf zestien jaar al met goede voorlichting en informatie over de toekomst na het achttiende levensjaar, gericht op de persoonlijke situatie van de jongere.

2. Stel een individueel toekomstplan op

Maak in het zestienste levensjaar samen met jongeren een toekomstplan en help bij hun talentontwikkeling en het verbeteren van het toekomstperspectief. Beschrijf in het plan hoe de jongere wordt voorbereid op zelfstandigheid en op de zoektocht naar een zinvolle dag- en vrijetijdsbesteding.

3. Zorg voor één persoon om op terug te vallen

Jongeren willen graag één persoon waar ze op terug kunnen vallen, ook als de hulp is afgesloten. Dat moet iemand zijn waarmee een vertrouwensband kan worden opgebouwd.

4. Bouw hulp langzamer af en zorg voor een warme overdracht

Zorg voor een coach voor jongeren die na hun achttiende verjaardag nog praktische hulp willen. De hulp moet door kunnen gaan tot 23 jaar, maar kan natuurlijk eerder stoppen als de jongere zelfstandig en zelfredzaam is. Als de jongere na vijf jaar praktische begeleiding nog steeds hulp nodig heeft, moet een warme overdracht plaatsvinden naar volwassenenzorg.

5. Neem een open houding aan

Jongeren vinden het vaak vervelend als hulpverleners snel een oordeel of mening klaar hebben. Om te voorkomen dat jongeren zich daardoor afkeren van hulp, is het nodig om hulpverleners te trainen op een open houding en het tonen van persoonlijke betrokkenheid.

6. Faciliteer gezinsgerichte hulp

Richt hulp op het hele gezin of op het verbeteren van de relatie met ouders. Zorg daarbij voor zo min mogelijk verschillende hulpverleners die zich met het gezin bemoeien.

7. Maak hulpverlening minder probleemgericht

Kijk vooruit, in plaats van achteruit. Het is zinvoller om jongeren met goede moed voor te bereiden op hun zelfstandigheid en het vinden van een zinvolle

dagbesteding in plaats van enkel te focussen op problemen en het verwerken van het verleden.

8. Bied betaalbare huisvesting aan

Jongeren hebben een veilige en betaalbare plek nodig om te wonen. Liefst zelfstandig met begeleiding op maat. Maak daarom jaarlijks nieuwe afspraken met woningbouwcorporaties over het leveren van voldoende woonruimte, begeleid of ambulant, waar jongeren de kans krijgen om te leren en waar ze fouten mogen maken.

9. Geef begeleiding in beheer van financiën

Jongeren moeten goed leren omgaan met geld. Daarnaast moet er een financieel vangnet zijn voor jongeren die stoppen met school of werkloos worden en geen familie hebben waar zij op terug kunnen vallen.

10. Bied maatwerk

Jongeren willen geen fratsen, maar hulp bij past bij hun vragen en behoeften. Er is maatwerk nodig, geen standaardaanbod. Hulpverleners moeten daarom tools krijgen om op meerdere terreinen door te kunnen pakken.

Zo gingen de jongeren te werk...

De resultaten van het bronnenonderzoek zijn in december 2013 op een landelijke bijeenkomst in Utrecht besproken. De jongeren gaven aanwijzingen op basis van hun eigen ervaringen. Vervolgens namen jongeren uit Zuid-Holland, Gelderland en Overijssel de resultaten van het bronnenonderzoek als uitgangspunt voor een eigen onderzoek en was het aanleiding voor het organiseren van regionale conferenties.

Regio Zuid-Holland

In Zuid-Holland is eind 2013 een regionaal jongerenteam opgericht. Dit team bestond uit vijf vaste leden die minstens tweemaal per maand zijn samengekomen om te overleggen. Daarnaast sloten drie jongeren afwisselend aan bij de bijeenkomsten. Op grond van de resultaten van het bronnenonderzoek deed het jongerenteam zelf onderzoek naar de ervaringen van jongeren die in een pleeggezin, residentiële jeugdzorginstelling, een ggz-instelling of in een justitiële jeugdinrichting zitten of hebben gezeten. Ze vroegen aan hen wat ze zelf belangrijk vinden en nodig hebben om goed voorbereid te zijn op een zelfstandig leven. Centrale vraag aan deze ervaringsdeskundige jongeren was: hoe kan aan 16-plussers de juiste ondersteuning worden geboden? Op basis van de resultaten van de interviews met de jongeren stelde het jongerenteam tien aanbevelingen op voor zorg aan 16-plussers.

